

Bir sinemasever olarak Atatürk

Atatürk'ün sinemaya düşkün olduğu bilinir ama hangi filmleri izlediği, ne tür filmlerden hoşlandığı ve sevdiği sinemacılar pek bilinmez. Yeni çıkan *Gazi'nin Sineması* kitabı işte bu sorulara cevap veriyor

Mustafa Kemal Atatürk'ün sinemaya önem verdiği, sinemalarda halkla film izlediği, hatta *Bir Millet Uyanır* filmi için kamera önüne geçtiği bilinir.

Ama onun sinemayla ilişkisi bugüne kadar pek de etraflıca ele alınmadı. Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan Ali Özuyar'ın *Gazi'nin Sineması* kitabı işte bunu yapıyor. Bir sinemasever olarak Atatürk'ün portresini ortaya koyuyor.

Hangi filmleri izledi, ne tür yapımlardan hoşlanırdı, ne sıklıkla sinemaya giderdi gibi sorulara tek tek cevap veriyor.

Gazi'nin sinemaya düşkünlüğünü ortaya koyan en önemli göstergesi 1923'te Çankaya Köşkü'nün bir odasını sinema salonuna dönüştürmesi. Burada sıklıkla filmler izlediğini ise Atatürk'ün Nöbet Defteri'nden öğreniyoruz. Mesela Çankaya Köşkü'nde, 1933'ün mart ve nisan ayında toplam 16 film izlemiş.

Öte yandan Gazi, fırsat buldukça Ankara, İstanbul ve İzmir'de sinemalara gidip halkla film izlemeyi de seviyor. Ankara'da Yeni Sinema, İstanbul'da

İŞİN KILICI

OLKAN ÖZYURT

olkanozyurt@sabah.com.tr

Elhamra, Opera ve Glorya ve İzmir'de ise Elhamra sinemalarına gidiyor Atatürk. Tür olarak komedi, romantik komedi ve müzikal dramlardan hoşlanı-

yor. En sevdiği sinemacılar arasındaysa Charlie Chaplin öne çıkıyor.

HİÇ BU KADAR GÜLMEMİŞTİM

Cemil Filmer'in anılarından Chaplin'in *Şarlo İdam Mahkumu* filmine çok güldüğünü öğreniyoruz. Nasıl mı, anlatalım. 27 Temmuz 1923'te Gazi İzmir'e gittiğinde Ankara Sineması'nda *Şarlo İdam Mahkumu*'nu izler. Onu sinemaya davet eden Cemil Filmer'e "Cemil hayatımda hiç bu kadar güldüğümü hatırlamıyorum. Şunu bir daha seyretsek olmaz mı" diye sorar. Film bir kez daha gösterilir. Atatürk yine ilk defa izliyormuş gibi güler filme.

Bir başka sevdiği Chaplin filmi ise *Şehir Işıkları*. Atatürk bu filmi 18 Mayıs 1931'de Ankara'daki Yeni Sinema'da izliyor. Büyük bir keyifle filmi izledikten sonra Chaplin nezdinde sinemacılar için "Bunlar dünyanın büyük adamları. İnsanlığın ilerlemesine

yardımcı oluyorlar" diyor.

Erik Charell'in yönettiği *Kongre Eğleniyor*, Ludwig Berger ile Ernst Lubitsch'in yönettiği *Serseri Kral*, Muhsin Ertuğrul'un yönettiği *İstanbul Sokaklarında Gazi'nin* keyifle izlediği filmler arasında.

Fakat iki film var ki onları da seviyor ama hüüzleniyor da. İlki şu meşhur *Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok* filmi. Savaşın getirdiği felaketleri en iyi şekilde anlattığını söylemiş. İkinci film ise İngiliz yapımı olmasına rağmen İngiltere propagandası yapmayan ve Türklerin de kahramanlığını gösteren *Çanakkale/Tell England*. Mustafa Kemal, bu filmi, 22 Ocak 1932'de Opera Sineması'nda izledikten sonra hüüzlenmiş.

BU FİLMLER NEREDE?

Bir süre önce bu köşeden Muhsin Ertuğrul'un *Bir Millet Uyanıyor*'u için kamera karşısına geçtiğini yazmıştım. Meğer o görüntüler filmde kullanılmış. Ama filmin günümüze ulaşan versiyonunda bu görüntüler yok. Bu görüntüler neden filmden çıkarıldı ve şimdi nerede bilinmiyor?

Atatürk'ün çok önem verdiği Kurtuluş Savaşı mücadelesinin belgeseli olarak nitelendirilen *İstiklal* filminin akabeti de bilinmiyordu. Kitaptan öğrendiğimiz kadarıyla bu 144 dakikalık film 1959'da İstanbul'da gösterilmiş. Sonra bu film de kayboluyor. Acaba nerede?

Mustafa Kemal'in izlediği filmler listesi

- *Şarlo İdam Mahkumu*
- *Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok/All Quiet on the Western Front*
- *Serseri Kral/The Vagabond King*
- *Paris Şarkıcısı/Innocents of Paris*
- *Haydut Şarkısı/The Rogue Song*
- *Aşk Resmigeçidi/The Love Parade*
- *Şehir Işıkları/City Lights*

- *Küçük Daktilo/Dactylo*
- *Atlantik/Atlantic*
- *Delî Şarkıcı/The Singing Fool*
- *Neşeler Diyarı/Das Land des Lachels*
- *İstanbul Sokaklarında*
- *Onu Şarkı ile Söyle/Say It with Songs*
- *Çanakkale/Tell England*
- *Kongre Eğleniyor/Der Kongress tanzt*
- *Demir Kapı/Big House*
- *Bir Çiçek İki Böcek/*

- *Das schöne Abenteuer*
- *Gündüz Benim Gece Senin/Ich bei Tag und du bei Nacht*
- *Zlatye Gori*
- *Vstrechnyi*
- *Dniyeperskai*
- *Gece Bülbülü/Le Prince de minuit*
- *Uç Ahabap Çavuş/The Cocanuts*
- *İstanbul Senfonisi*

